

Dato:
13.
august
2020

qweqwe

Bilag A - Industrimuseets bemærkninger til rammeområde 4, Frederiksværk

Industrimuseet Frederiks Værk har foretaget en kort gennemgang af rammebestemmelserne for center- og boligområder i distrikt 4, Frederiksværk. De skal ses som en kortfattet angivelse af nogle af de væsentlige historiske hensyn, der set med museale øjne bør tages i distriktet.

Bemærkningerne kan bruges til at uddybe de steder, hvor der i rammerne er beskrevet nogle kulturhistoriske værdier, der skal sikres.

Museets bemærkninger er ikke bindende, det er alene bestemmelserne i rammerne - se disse.

4.C1 Rådhuset

Byggeri skal have centerkarakter. Bygninger mod syd skal mht. proportioner og materialevalg respektere det historiske Krudtværksområde.

4.C3 Nørregade vest

Nyt byggeri skal gennem sit udtryk passe til det eksisterende kulturmiljø. Dette er udover selve kanalen karakteriseret af den frodige, men stilfærdige husrække, der vender ryggen til kanalen langs østsiden og de små forhaver til husene på Allégades vestside.

I dag havde man næppe revet DFJ's støbehaller og værksteder ned, men set på mulighederne for bevaring og ny anvendelse. Området kan være et eksempel på den arkitektoniske og betydningsmæssige forringelse, der kan indtræde, når alt på et større område ryddes og erstattes af nyt.

4.C12 Torvet ved hotellet og Gjethuset

De to "bydele" (Torvet og Nørregade) kan også opfattes som kvalitativt forskellige, og kanalen kan accepteres som en naturlig grænse/barriere mellem dem. Her er et konkret eksempel på, at Frederiksværks grundplan udspringer af Værket/virksomheden og derved adskiller sig fra traditionelle middelalderbyer vokset op omkring havn og handelsplads. Torvet er netop ikke "byens gamle torv" - dette lå nord for kanalen, nu delvist bebygget af kirken. Ifølge en ældre tegning i Rigsarkivet har hele området mellem hotellet og det nuværende arsenal tværtimod været tilplantet med 4 rækker træer. De nuværende torvepladser udgør selve Frederiksværks historiske hjerte. Værket, med det bevarede Gjethus, lå på den vestlige del, og den ældste bebyggelse fulgte sidefløjenes akser mod øst. Den nordlige linje er endnu intakt med palæet og hotellet (begge fredet) og fortjener som resten af pladsens randbebyggelse at blive respekteret.

4.C14 Skolegade

Hensynet til den historiske bebyggelse er overordentlig vigtig, da området ligger visàvis én af byens fineste ejendomme, nemlig "Bagerhuset" på

hjørnet af Skolegade og Sandskårsvej.

4.C15 Vognmandsgade

Den "snørklede" struktur er fremhævet som væsentlig. Det samme gælder de historiske bygninger: skolen/Paraplyen med gymnastiksal, badeanstalt etc. + overlærerboligen tegnet af Eske Kristensen og Frederiksværks ældste sygehus/nu krisecenter. Disse bygningers egenart bør bevares.

4.C16 Stationen og Jernbanegade

Dette område markerer "indgangen" til Industrimindet Frederiksværk for alle dem, der kommer med toget. De fleste ejendomme stammer fra tiden omkring århundredskiftet, netop den periode hvor jernbanen medførte vækst i Frederiksværk. Beboelsesejendommenes arkitektur er jævn i udtrykket og dermed karakteristisk for arbejderbyen. Alligevel må den anses for værd at værne om f.eks. ved retablering og bevaring af originale vinduer og røde tage, bevaring af blank mur, hvor den stadig findes.

4.B6 Rådhusparken

Det er væsentligt, at området i arkitektonisk udtryk og materialevalg får et tydeligt fællespræg, så det fremover erkendes som ét kvarter med fælles identitet.

4.B14 Allégade nord

Hele området har tidligere ligget indenfor Krudtværkets hegn. De eksisterende huse har meget høj bevaringsværdi, idet de er opført som boliger for Krudtværkets personel - spændende fra arbejdere til formænd og mester. Husene har hver især bygningsmæssige kvaliteter helt ned i detaljen, som der bør værnes om - skorsten, skifertag, hjørnelisener, fronton i nr. 39-41, udskud til vest siden og forhaver til nr. 43-47, murudsmykning, bloktandsgesims, jerntagvinduer, forhenværende kulle. De er alle omtalt i Historiske Huse i

Frederiksværk.

4.B15 Allégade syd

Husrækken står på historisk grund, hvor Classens "stenpillebygning" lå i 1760'erne. Et par enkelte piller er bevaret i smedjen, hvis historie ligeledes går tilbage til Frederiksværks grundlæggelse. De små forhaver med lave hække eller stakit fortæller om en vis nødvendig selvforsyning i daværende arbejderhusholdninger.

4.B16 Strandgade vest

"Udnyttelse af vand på en spændende måde" bør ikke føre til etablering af nye kanaler, da man herved kan komme til at forplumre indtrykket af Frederiksværks unikke byplan (hvor netop de autentiske kanalforløb udgør rygraden). Hele Strandgadekvarteret er præget af indlysende historiske kvaliteter, der bør værnes om. Det vil være uheldigt med nyt byggeri, der rager op og forstyrrer linjen med fredede og bevaringsværdige huse i den gamle gade.

4.B17 Havnevej øst

Området har været bebygget siden omkring 1800 - og det var uheldigt, at den velbelyste "Svenske Baraque" Havnevej 1-3 brændte og siden er nedrevet. Forløbet langs Havnevej bør forblive understreget med en lang husrække, ligesom der evt. kan stilles krav om rød tegl og sadeltag. Foto fra 1930 viser rester af en allé af gamle træer langs kanalens sydside. Det kunne være en idé at tage op for at markere kanalløbet.

4.B22 Fjordgade

Områdets identitet hører sammen med etableringen af Det Danske Stålværk i 1940'erne, hvor der i hast blev opført en barakby til at huse de mange nye stålværksarbejdere. Områdets jævne karakter rummer den dag i dag sin egen historiefortælling.

4.B23 Fredens Allé

Hele rækken af små bakkegader, der går vinkelret på Jernbanegade, er blevet bebygget gradvis over adskillige årtier begyndende omkring århundredskiftet, da jernbanen kom til Frederiksværk, og byen oplevede vækst. Til da var området bar mark. Pga. den langsomme (endnu ikke afsluttede) udbygning fremstår kvarteret arkitektonisk set blandet - men dog med en overvægt af rød blankmur og røde tage. Bebyggelsen har noget prunkløst over sig og bør forblive lav, så den følger terrænet. Småhuse, baghuse, haver og stakitter giver området en vis frodig mangfoldighed.

4.B24 Strandvejen

Først og fremmest et interessant, arkitektonisk varieret boligkvarter, fordi grundene er fyldt ud over en meget lang periode begyndende med gamle husmandshuse, så et kvantum af kønne "murmesterhuse" fra 1920'erne/30'erne og siden funktionærvillaer fra 40'erne med relation til Stålvæværket. Særlig et enkelt nybyggeri (bjælkehus ca. nr. 49) har dog vist, hvor galt det går, hvis ikke der håndhæves visse regler med henhold til materialer og arkitektonisk afpasning efter områdets trods alt lidt "klassiske" karakter.

4.B26 Stålværksvej

Lejeboligerne i komplekset "Prøven" fra 1950'erne mellem vejen og jernbanen er opført til arbejdere ved det nyanlagte Stålværk og som sådan sammenvævet med værkets historie. Et udtryk for datidens "bomaskine" - og betydeligt mere jævn i udtrykket end selve værket - trods nærheden.

4.C4 Nørregade øst

Det vil være uheldigt med flere større dagligvarebutikker, som stiller store krav til adgangsforhold for lastbiler. Områdets oprindelige historiske karakter har været præget af købmandsgårde med baggårde og smalle passager

vinkelret på Nørregade. En tilnærmelse til denne struktur kan gøre området mere oplevelsesrigt. (Kirkegade 3-5 er et mishandlet "Classenhus" som burde restaureres forskriftsmæssigt og føres tilbage til det oprindelige udseende)

4.C5 Peder Falsters Vej

Kulturhistorisk følsomt område, som tidligere har hørt med til Krudtværket. Eventuelt byggeri skal tage hensyn til naboskabet til selve Krudtværket, fredskov og værkets arbejder- og funktionærboliger i Allégades nordende.

4.C6 Valseværksgade

Den gamle smedje har eksisteret siden 1700-tallet og rummer værdifulde rester af Classens "stenpillebygning" fra 1761-65. Både denne og husnumrene 3-5 er af Nationalmuseet registreret som særligt bevaringsværdige. Arbejderboligerne udgør et vigtigt kulturhistorisk element i Det Nationale Industriminde Frederiksværk - dette gælder også den lille, gule beboelsesejendom nr. 7-9 opført 1939 med cirkulære støbejernsvinduer fra DFJ. Bebyggelsen i området bør i materialevalg og farveholdning respektere det eksisterende (skifertag kan komme på tale, men ingen sortglaseret tegl).

4.C7 Butiksgrunden

Der skal udvises respekt ved udnyttelsen af dette område til butiksformål. Strandgade er én af Frederiksværks allerældste gader med flere fredede Classenhuse og adskillige andre bevaringsværdige historiske huse - værksteder og beboelse fra byens tidligste industrielle periode. (Industrimindebegrundelsen). Desuden arbejder Kulturarvskommuneprojektet med Kanalforløbet - herunder hører vel også Strandgade. Udsigt til et højere nybyggeri nord for Strandgade vil virke forstyrrende.

4.C8 Skjoldborgforbindelsen

Området er tæt forbundet med Krudtværket - og det bør præge æstetikken og fortællerværdien i området. Det bør medtænkes i den samlede Krudtværksplan - jf. Kulturarvskommuneprojektet.

4.C9 Strandgade

Strandgade udgør et helstøbt kulturmiljø og er den af Frederiksværks gader, der har flest bevaringsværdige huse, der repræsenterer både den protoindustrielle kulturarv og industrialismens kulturarv (jf. Stålsat Kulturarv side 4). De enkelte huse er generelt velproportionerede og rummer fine detaljer. Classenhusene, nummer 12 og 20 er fredet, men også nummer 10 er et oprindeligt Classen "typehus", der har været domicil for Classens kobberstikker Johan Winckler. Strukturen erkendes stadig i huset, og det fortjener en nænsom restaurering. Generelt i området: faste baldakiner bør søges fjernet med tiden og ingen "velfærdsknaster", som forplumrer det arkitektoniske udtryk. Derimod bør vi værne om skifertage og støbejernsdetaljer, som fortæller om den modne industrielle periode. F.eks. nr. 8, nr. 14 og 18 virker truet. Helhedsindtrykket af gaden bør være i fokus - miljøet er ekstraordinært, meget fortællende men også sårbart!

4.C10 Hermannsgade

Facadelinje langs gaden er ønskelig. Selvom en del af bebyggelsen i gaden p.t. er noget forslummet, bør der satses på restaurering frem for nedrivning, som vil medføre en visuel forarmelse af gaden. F.eks. er både nr. 2 og nr. 6 velproportionerede huse fra perioden omkring 1900, hvor byen blev kraftigt udbygget. Disse huse bør derfor ses i sammenhæng med lignende murmesterhuse i Strandgade, på Strandvejen o.a. nye gader fra den tid. Ved nybyggeri bør der forlanges sadeltag, og proportionerne bør ikke være for voldsomme. Skure og baggårde i området er heller ikke uinteressante.

4.C11 Torvet ved biblioteket

